

[Електронний ресурс] / С. І. Шкірчак // Історична правда. – Режим доступу : <http://politics.chdu.edu.ua/article/view/74355>.

8. Marshall P. Demanding the impossible: a history of anarchism / P. Marshall. – London: Harper Perennial, 2008. – 818 p.

УДК 340.13(043.2)

Грицай Д.І.

*студентка юридичного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка,
м. Львів, Україна.*

Науковий керівник: Гудима Д.А., к.ю.н., доцент

«РОЗУМНІ РОБОТИ»:

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ

Вчені з усього світу прагнуть розробляти «розумних», наділених «свідомістю» роботів. Автоматичні пристрої вже набувають громадянство та потенційну індивідуальність [1]. Відкритим залишається питання про те, чи повинні вони мати якісь права. Роботи, які зможуть розпізнавати об'єкти, сприймати й аналізувати інформацію, ухвалювати рішення та навчатися, ймовірно, зможуть усвідомити власне «Я», спровокувавши нові юридичні й етичні проблеми. Експеримент з виявлення у роботів задатків самосвідомості, який проводився у політехнічному інституті Ренсслера (США), дав позитивний результат [2]. А підсилення цих задатків, так би мовити, здатністю до самовідтворення може призвести до непрогнозованих наслідків (роботи, які вміють збирати з деталей собі подібних вже були апробовані британськими вченими [3]).

Люди визначають певні загальнообов'язкові правила поведінки, встановлюють межі власних прав і свобод задля регулювання відносин між собою, забезпечуючи, наскільки це можливо, мирне співіснування всіх членів суспільства. А якщо припустити, що у цьому соціумі з'являться нові види «осіб»? Чи будуть урегульовані відносини і з ними? Якщо так, то як саме? І наскільки ефективним буде таке регулювання юридичними засобами?

Одна з проблем полягає в тому, що людство досі не може точно окреслити межі того, що воно позначає терміном «штучний інтелект»

(далі – ШІ). Зрештою, як і те, кого чи що можна або слід називати «роботами».

Поступово межа між здібностями людей і носіями так званого штучного інтелекту розмивається. Дослідження у галузі ШІ прогресують нині надзвичайно швидко. Фахівці компанії «Microsoft» спільно з ученими Науково-технічного університету Китаю планують наділити машину тими ж здібностями до мислення, якими володіє людина [4]. А вчені з Університету Ганновера пропонують створити «нервову систему» для роботів, що дозволить їм відчувати біль [5]. Існує реальна ймовірність того, що роботи можуть замінити частині людей партнера у подружжі. Ця тенденція вже виявлена вченими [6]. А про те, що роботи все швидше заміщають людей не лише у технічних професіях, а й у сферах, в яких потрібна розумова діяльність, – відомо достатньо давно.

Самокеровані автомобілі, абсолютні перемоги комп'ютерів над людиною в шахи та в інших складних іграх, цифрові персональні помічники з власною мовою, слухом і зором – все це лише симптоми тієї гонитви «озброєнь» в ІТ-сфері, яка підживлюється небувало потужними інвестиціями, вибудовується та набуває зрілості на науковому фундаменті.

Метою досліджень ШІ є розкриття таємниць мислення та створення моделі людського мозку. Так, І. Маск заснував стартап «Neuralink», який займається створенням пристроїв, що можуть бути імплантовані у людський мозок для того, щоб допомогти людям «об'єднатися» з програмним забезпеченням і стати «біологічними завантажувачами цифрового суперінтелекту», які будуть йти в ногу з досягненнями науково-технічного прогресу [7]. Ученим вже вдалося створити біологічно достовірну модель нейронної мережі круглого черв'яка, яку вони завантажили в простого робота з «Lego» [8]. Тому навряд чи можна сумніватися у тому, що ідея об'єднати людський мозок з «цифровим» зазнає фіаско.

Ймовірність появи, так би мовити, повноцінних розумних роботів у ХХІ столітті – достатньо висока. І незалежно від того, чи конкретна держава інвестує в їх створення, чи підтримує наукові пошуки ШІ, вона зобов'язана прогнозувати можливі наслідки розвитку робототехніки та використовувати, зокрема, юридичні засоби для визначення «правил гри» у відносинах людей з такими роботами. Тому наукове співтовариство вже зацікавлене у дискусії стосовно юридичних і моральних аспектів існування та діяльності у світі означених «штучних істот», їхніх прав і обов'язків як у відносинах із людьми, так і між собою [9, с. 82-87]. Інтерес

становлять, зокрема, й питання юридичного статусу «розумних машин», оподаткування їх власників, які зменшили використання у підприємницькій діяльності людського капіталу, а також проблеми відповідальності за вихід роботів із ладу та за спричинені ними негативні наслідки.

Видається, що дискусії стосовно цих і пов'язаних з ними проблем повинні дати відповідні результати ще до того, як у роботів з'явиться усвідомлення суб'єктивного «Я». І, для прикладу, органи влади Європейського Союзу вже працюють над вирішенням деяких з них. Так, Комітет з правових питань Європейського парламенту 16 лютого 2017 року схвалив звіт щодо цивільно-правового регулювання у сфері робототехніки» [10]. Депутати Європарламенту запропонували, зокрема, визнати роботів «електронними особами» і створити Європейське агентство з робототехніки та штучного інтелекту, в якому проводитимуть технічні й етичні експертизи роботів.

Ідеї законодавчого визначення правового статусу роботів лунають не лише на Заході. Так, у Росії керівник «Mail.Ru Group» і «Grishin Robotics» Д. Грішин презентував свій проект Федерального Закону «Про внесення змін до Цивільного кодексу Російської Федерації в частині удосконалення правового регулювання відносин у сфері робототехніки» [11]. Згідно з вказаним проектом запропоновано доповнити Цивільний кодекс РФ главою про автономних роботів (роботів-агентів), правовий статус яких уподібнюється, як не дивно, до статусу юридичних осіб.

Вочевидь, аналогія між юридичними особами й автономними «розумними машинами» далека від ідеалу. Тому вона знаходить обґрунтовану критику. Проте певна «модель» законодавчого визнання статусу деяких роботів має бути обрана як оптимальна для сучасного стану робототехніки.

Дослідницький центр проблем регулювання робототехніки та штучного інтелекту «Робоправо» (Росія) у 2018 році підготував проект конвенції, покликаної врегулювати відносини людей зі штучним інтелектом. У ній визначені основні проблеми, що постають або можуть постати у зв'язку з активним розвитком кіберфізичних систем, означені можливі напрями їхнього вирішення й узагальнені ключові правила робототехніки [12].

У проекті зазначеної конвенції запропоновано, зокрема, щоби роботи постійно фіксували інформацію про умови їхнього функціонування та всі здійснені ними дії, зберігаючи її у спеціальній «чорній скинці»; роботи,

які фізично взаємодіють з людьми та не знаходяться під прямим управлінням, повинні мати функцію моментального чи аварійного відключення за вимогою («червону кнопку»); людина не має принижувати власну гідність своїм поведінням з роботами [12].

Вочевидь, визначити правовий статус «розумних роботів» ще доволі важко. Проте, якщо уникати спроб будь-якого такого визначення, за якийсь час можуть постати серйозні проблеми у правозастосуванні (для прикладу, статус робота Софії, якому у Саудівській Аравії надане громадянство, навряд чи можна чітко окреслити, що зумовлює правову невизначеність). Тому перед Україною, як і перед її сусідами, постає завдання сформулювати певну концепцію правового статусу роботів і втілити її у життя. Крім того, сфера робототехніки видається важливою і перспективною для розвитку економіки нашої держави. А тому на нормативному рівні слід заохотити відповідні починання, підтримавши вітчизняних розробників роботів не менше, ніж програмістів.

Список використаних джерел

1. Alloway T. Saudi Arabia Gives Citizenship to a Robot. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-10-26/saudi-arabia-gives-citizenship-to-a-robot-claims-global-first> (дата звернення : 26.11.17).

2. Результаты теста на самосознание у роботов названы многообещающими. URL: http://myrobot.ru/news/2015/07/20150729_1.php (дата звернення: 28.11.17).

3. «Робот-мать» производит «роботов-детей». URL: http://myrobot.ru/news/2015/11/20151103_3.php (дата звернення: 28.11.17).

4. Wehner M. China has developed a computer that beats humans at IQ tests. URL: <http://www.dailydot.com/debug/china-iq-computer/> (дата звернення: 29.12.17).

5. Робота научили чувствовать боль, лишив главного преимущества перед человеком. URL: <http://www.mk.ru/science/2016/05/25/robo-nauchili-chuvstvovat-bol.html> (дата звернення: 27.12.17).

6. Brodbeck L. Morphological Evolution of Physical Robots Through Model-Free Phenotype Development. URL: <http://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0128444> (дата звернення: 07.12.17).

7. Statt N. Elon Musk launches Neuralink, a venture to merge the human brain with AI URL: <http://www.theverge.com/2017/3/27/15077864/elon-musk-neuralink-brain-computer-interface-ai-cyborgs> (дата звернення: 26.11.2017).

8. Macdonald Fiona. Scientists Put a Worm Brain in a Lego Robot Body – And It Worked. URL: <http://www.sciencealert.com/scientists-put-worm-brain-in-lego-robot-openworm-connectome> (дата звернення : 04.01.2018).

9. Гудима Д.А. Деякі новели в інтерпретації поняття «суб'єкт права»: абсурдні чи перспективні? // Право України. 2010. № 2. С. 82-87.

10. Civil Law Rules on Robotics. URL: <https://www.theparliamentmagazine.eu/articles/eu-monitoring/civil-law-rules-robotics>. (дата звернення : 29.11.2017)

11. Dentons разработала первый в России законопроект о робототехнике. URL: <https://www.dentons.com/ru/insights/alerts/2017/january/27/dentons-develops-first-robotics-draft-law-in-russia> (дата звернення : 30.11.17).

12. Балашова А. В Госдуме узаконят отношения роботов и людей. URL : https://www.rbc.ru/technology_and_media/20/11/2017/5a0ef3ac9a79474efac57ea3 (дата звернення : 20.01.2018).

УДК 321 „12“1

Флорія А.Р.

*студентка юридичного факультету
Чорноморського національного університету ім. Петра Могили ,
м. Миколаїв, Україна.*

Науковий керівник: Лісна І.С., к.ю.н., доцент

ДИФЕРЕНЦІОНОВАНІ КАТЕГОРІЇ "ПРАВОВА СИСТЕМА" ТА "СУДОВИЙ ПРЕЦЕДЕНТ" В АМЕРИКАНСЬКІЙ ПРАВОВІ СІМ'Ї

Актуальність теми визначена в тому, що правова система США є чи не найвпливовішою у сучасному світі, а тому її дослідження і орієнтування в її особливостях допоможуть юристам-міжнародникам в удосконаленні договірної практики нашої країни з країнами світового суспільства взагалі і зі Сполученими Штатами Америки, зокрема. США є тією державою, законодавство та державну систему якої активно копіюють різні країни світу з метою вдосконалення своєї правової системи. Аналіз системи органів і законодавства є необхідним для